

ної фінансової стратегії суб'єкта господарювання; оптимізація адміністративних витрат та мінімізація витрат на виробництво та збут; підвищення ефективності розподілу та використання чистого прибутку; формування збалансованої інвестиційної політики; проведення постійного моніторингу фінансового стану суб'єкта господарювання; застосування сучасних електронних систем безготівкового розрахунку; оптимізація структури капіталу підприємства тощо.

Джерела та література

1. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: навч. посіб. Київ: Центр учб. л-ри, 2018. 292 с.
2. Карпова Т. С., Позднякова О. В. Проблеми та шляхи вдосконалення управління фінансовою діяльністю суб'єктів підприємництва в Україні. *Фінанси, облік, банки*. 2016. № 1 (20). С. 144–152.
3. Фінанси України: навч. посіб./за ред. д-ра екон. наук, проф. М. І. Карліна, канд. екон. наук О. А. Івашко Київ: Вид. дім «Кондор», 2018. С. 167–182.
4. Стащук О. В. Сучасна парадигма фінансової безпеки акціонерних товариств: монографія. Тернопіль: ТНЕУ, 2018. 398 с.

Дика В. – студент

Науковий керівник: к. е. н., доц.
І. Волинець
Волинський національний
університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

Міжнародний досвід забезпечення еколого-економічної безпеки підприємства

Досвід високорозвинених країн світу підтверджує, що забезпечення еколого-економічної безпеки – це гарантія стабільного економічного зростання держави й підвищення добробуту її населення. Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки України забезпечення її еколого-економічної безпеки належить до числа найважливіших національних пріоритетів. Зважаючи на актуальність проблеми зміцнення еколого-економічної безпеки промислових підприємств України доцільно проаналізувати досвід провідних країн світу з метою виявлення переваг і недоліків у сфері забезпечення еколого-економічної безпеки задля адаптації та впровадження успішного досвіду в Україні [1].

Історично явище економічної безпеки держави почало розглядатися як об'єкт економічної науки саме в зв'язку з виникнення загрози в сфері реалізації національних економічних інтересів. Дослідженням світового досвіду розв'язання проблем забезпечення економічної безпеки на прикладі розвинутих країн та країн, що розвиваються, займався В. Ю. Єдинак [2], який дійшов до висновку, що у світі склалися чотири різні системи економічної безпеки, а саме:

- 1) американська – орієнтована на поєднання зовнішньої та внутрішньої безпеки, яку використовують за основу більшість демократичних держав;
- 2) японська – орієнтована на внутрішню соціальну безпеку;
- 3) китайська – являє систему безпеки держав, що здійснюють будівництво соціалістичного суспільства;
- 4) системи безпеки, властиві державам, що нещодавно здобули незалежність та здійснюють глибинну переорієнтацію свого розвитку.

Для цих представлених систем спільною характеристикою є нормативно-правова база з регулювання внутрішніх та зовнішньоекономічних операцій, в тому числі стосовно участі іноземного капіталу в національній економіці, а також інституціональне забезпечення захисту національних економічних інтересів в умовах міжнародної інтеграції.

Досліджуючи досвід США, можна відмітити певні особливості у визначенні пріоритетних напрямків забезпечення економічної безпеки. Там поняття «економічна безпека» до цього часу використовується переважно в первинному його значенні як захищеність окремих осіб та домогосподарств від різкого погіршення їхнього фінансового стану. В масштабі країни прийнято говорити про економічні аспекти національної чи міжнародної безпеки.

До того ж західні науковці на відміну від вітчизняних вчених розуміють сам термін «безпека держави» більш вузько, асоціюючи з ним, перш за все, захищеність від зовнішніх загроз, особливо від умисних дій певних противників чи суперників [1].

Поступово світова практика екологічного регулювання започаткувала застосування все більше економічних заходів. Результати виявилися ефективними. Зараз у США до методів економічного регулювання відносять:

- продаж «прав» на забруднення (підприємства, які не в змозі проводити самостійне очищення відходів, відшкодовують витрати на додаткове їхнє очищення на інших підприємствах);
- «бابل-принцип», або «принцип бульбашки», який передбачає зниження екологічних вимог для певних технологічних операцій за рахунок збільшення їх для інших);
- принцип компенсації: «забруднювач платить» (форма компенсаційних платежів у вигляді податку з чистого прибутку замість поточних відрахувань і платежів, які відносяться на виробництво і піддаються відшкодуванню через вартість продукції);
- банківське депонування зекономлених викидів, що надає можливість фірмам підсумувати обсяги зменшення викидів для майбутнього використання за принципом «бульбашки»;
- пряме і непряме оподаткування (пряме – для винуватців забруднення, побічне – для споживачів продукції забруднюючих галузей) [3, 119].

Проблеми забезпечення економічної безпеки в Японії вирішуються по-іншому, ніж в США. Для забезпечення безпеки ця країна не використовує приклади інших країн, а, відштовхуючись від власних досягнень, особливостей, розроблює свою стратегію забезпечення соціально-економічної безпеки підприємств. На відміну від інших країн в Японії поняття соціально-економічної безпеки підприємства не відокремлюється в окрему категорію, а розглядається як частина національної безпеки.

Складовими значного рівня економічної безпеки японських підприємств є гнучкість у діяльності, відсутність жорстких правил щодо функціонування, стимулювання та заохочення ініціативності всіх працівників всіх структурних рівнів. Звідси, така мотивація щодо розробки ідей, варіантів подолання проблемних ситуацій та розвитку підприємства, орієнтована на успіх, приносить можливість компанії збільшити ресурси для забезпечення соціально-економічної захищеності підприємства.

Крім того, в Японії значна увага приділяється впровадженню НДДКР. Як нам відомо, країна посідає лідируючі позиції у цій сфері. Для стимулювання розвитку НДДКР на підприємствах Японії держава запровадила ряд програм, серед яких була програма «Створення нової індустрії», яка фінансує підприємства що мають високі можливості розвитку підприємства [4].

Основними напрямками діяльності Японії у сфері охорони навколишнього середовища є реалізація стандартів її якості; організація наукових досліджень з проблем навколишнього середовища; формування системи моніторингу; впровадження програм контролю за забрудненням.

Варто звернути увагу на китайську систему забезпечення економічної безпеки підприємств, яка характеризується, в першу чергу, суворістю політики у питанні залучення та використання іноземних інвестицій. Залучення інвестицій в ряді галузей економіки жорстко регламентуються, зокрема, це стосується цивільної авіації, підприємств банківської й страхової діяльності, залізничного транспорту та інших. Китайські підприємства частіше використовують власні кошти або державні інвестиції, частка ж іноземних є вкрай низькою [5].

Країни ЄС на сьогодні є найбільшими конкурентами США та Японії у нарощуванні НДДКР для підвищення захисту власних підприємств і країни загалом. Ряд країн Євросоюзу випереджають США і Японію за багатьма показниками НДДКР. Зокрема, Швеція і Фінляндія за часткою витрат на НДДКР у ВВП (відповідно 3,6 % та 3,1 %) попереду США (аналогічний

показник 2,64 %) та Японії (3,04 %); когорта країн ЄС за динамікою випуску науковців та інженерів, а деякі – за показником фінансування НДДКР державою і патентуванням також обійшли світових лідерів [6].

Характерною рисою природоохоронного законодавства країн ЄС є:

– орієнтація на стійкий розвиток, який залежить від системи рішень і заходів, які повинні використовувати органи влади (включаючи органи управління) при реалізації природоохоронних планів дій і від законодавчих інструментів та ініціатив, встановлених правовими нормами;

– використання цілісного підходу щодо тісного зв'язку між нормами в галузі охорони навколишнього середовища. Цілісний підхід означає, що в процесі прийняття деяких рішень, законом дозволено враховувати широкий спектр інтересів і поглядів, включаючи суспільні. Найкраще це проявляється у сфері планування розвитку (наприклад, розміщення підприємств і видів діяльності, що є великими забруднювачами, – при розміщенні враховуються вимоги як Акта про планування розвитку, так і Акта про охорону навколишнього середовища) [7].

Таким чином, підсумовуючи усе зазначене, можемо стверджувати, що світовий досвід забезпечення еколого-економічної безпеки підприємства заслуговує на увагу та широке практичне застосування. Оскільки в Україні склалися свої традиції, власний досвід стимулювання трудового потенціалу, тому найбільш прийнятним є поєднання вітчизняного і зарубіжного досвіду в цій сфері.

Джерела та література

1. Онищенко В. О., Матковський А. В. Міжнародний досвід забезпечення економічної безпеки держави. *Економіка. Менеджмент. Підприємництво*. 2014. № 26 (1). С. 85–97.
2. Єдинак В. Ю. Світовий досвід розв'язання проблем забезпечення економічної безпеки. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2009. № 3. С. 51–54.
3. Экономическое регулирование охраны природы/П. И. Лепечук, А. В. Чупис, О. Л. Кашенко, Н. Х. Шершун. Киев: Урожай, 1994. 160 с.
4. Марченко В. М., Бігун А. В. Світовий досвід забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2015. № 1 (16). С. 18–21. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2015/1/54.pdf> (дата звернення 20.10.2020).
5. Нагорняк І. С. Забезпечення соціально-економічної безпеки підприємства: аналіз міжнародної практики. *Галицький економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2016. Т. 50. № 1. С. 64–72. URL: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/18617> (дата звернення 19.10.2020).
6. Онікієнко В. В. Інноваційна політика країн Євросоюзу та СНД: проблеми і практика реалізації. *Український соціум*. 2006. № 3. С. 170–183.
7. Ашикова Е. І. Механізми реалізації державної екологічної політики на регіональному рівні: дис. ... канд. екон. наук: 25.00.02 – механізми державного управління. Івано-Франківськ, 2014. 220 с.

Дмитренко О. – студентка

Науковий керівник: ст. викл.

Л. Костакова

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла

Туган-Барановського

м. Кривий Ріг, Україна

Вплив зовнішнього середовища на антикризове управління фінансовими результатами діяльності підприємства

В сучасних умовах господарювання вітчизняних підприємств, для яких характерна висока ступінь невизначеності і нестабільності зовнішнього середовища, циклічність виникнення